

แนวทางสู่ความสำเร็จของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

Guideline for Success as Low-Carbon Tourism Destination

In Koh Mak, Trat Province of Thailand

อุษณีย์ วัชรไพศาลกุล¹, จุฑาธิปต์ จันทรเอียต²,

ชาณิดา จาดสี³, ณธิดา ชุติชัยเมธา⁴, และ ณัฐวรรณ เรือนใจดี⁵

¹คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹Faculty of Environmental Culture and Ecotourism Srinakharinwirot University

*Corresponding author, e-mail: Natthawan.reonchaidee@gs.swu.ac.th

Received December 26, 2024; Revised July 15, 2025; Accepted August 19, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการจัดการจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด 2) นำเสนอแนวทางสู่ความสำเร็จของพื้นที่เกาะหมากในการจัดการจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า 1) เกาะหมาก จังหวัดตราด เป็นเกาะที่มีกระบวนการจัดการจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่ ด้วยการไม่มีบริการเจ็ทสกีเพราะใช้เครื่องยนต์ แต่มีบริการรถกอล์ฟไฟฟ้าและจักรยานให้นักท่องเที่ยวใช้เดินทางภายในเกาะ จึงทำให้เกาะหมากมีความเงียบสงบ ทรัพยากรธรรมชาติไม่ถูกรบกวนมากนัก เกาะหมากได้รับคัดเลือกให้เป็นต้นแบบการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ โดยได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) เข้ามาช่วยขับเคลื่อนและร่วมกันออกแบบธรรมนูญเกาะหมาก 8 ข้อ เช่น ไม่สนับสนุนเรือเฟอร์รี่ให้เข้ามายังเกาะหมาก ไม่สนับสนุนการใช้วัสดุจากโฟม ห้ามทิ้งขยะลงในพื้นที่สาธารณะ และไม่สนับสนุนกีฬาทั้งทางบกและทางน้ำที่ใช้เครื่องยนต์ เพื่อให้เกิดการปล่อยคาร์บอนน้อยที่สุด 2) แนวทางสู่ความสำเร็จของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ควรมีการวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการขยะทางท่องเที่ยวอย่างจริงจัง มีการวัดคาร์บอนฟุตพริ้นท์จากกิจกรรมทางท่องเที่ยว

มีการจัดการทางคมนาคมขนส่งภายในเกาะ การบูรณาการการทำงานระหว่างคนในท้องถิ่นและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว รวมถึงการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะหมากในยั่งยืนตลอดไป

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว เกาะหมาก

Abstract

This research aims to 1) study the process of managing low-carbon tourism destinations in the Koh Mak area, Trat Province 2) to present the approach to the success of the Koh Mak area in managing low-carbon tourism destinations. This research is a qualitative research were collected data by semi-structured in - depth interviewing with people on government and private sector and stakeholders in managing low - carbon tourism in Koh Mak, Trat Province. The data were analyzed with content analysis and presented in an analytical format.

The results found that 1) Koh Mak, Trat Province is an island with a process for managing low-carbon tourism destinations in the area. There is no jet ski service that uses a motor. But there is an electric car and bicycles rental service are provided for tourists to travel around the island. Therefore, Koh Mak is quiet. Natural resources are not disturbed much. Therefore, it was selected as a model of low carbon tourism with cooperation from the Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization) to help drive and collaborate in designing the 8-point Koh Mak charter such as not supporting ferries to Koh Mak, not supporting the use of foam materials, Do not litter in public areas. and not supporting land and water sports that use motors for minimize carbon emissions. 2) the approach to the success of the Koh Mak area in managing low-carbon tourism destinations Koh Mak, Trat Province. There should be a serious strategic plan for managing tourism waste. The carbon footprint of tourism activities is measured. There is a transportation system within the island. Integrating work between local people and tourism entrepreneurs and planning marketing strategies to promote sustainable tourism on Koh Mak.

Keywords: low carbon tourism, tourism destination, Koh Mak

บทนำ

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมโลกได้กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งมีส่วนสำคัญในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการสร้างผลกระทบเชิงลบต่อระบบนิเวศ ทั้งในด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การรุกรานพื้นที่ป่า การจัดการขยะที่ไม่เป็นระบบ การปล่อยมลพิษ และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่น (IPCC, 2021) ผลกระทบดังกล่าวได้กระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่รูปแบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ก่อให้เกิดแนวโน้มการตลาดใหม่ (Global Trend) ที่มุ่งเน้นไปที่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) และการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourism) ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวแบบใส่ใจสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นในการลดการสร้างมลพิษจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิม (Fennell, 2020)

ภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยได้ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงในบริบทรอบด้าน และเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดโลก กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จึงได้กำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งมุ่งเน้นยุทธศาสตร์ที่ 4 เรื่องการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) เพื่อให้ภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโตได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว ควบคู่กับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท่องเที่ยว การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ การเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับและการให้บริการนักท่องเที่ยว โดยยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิม เพื่อยกระดับประเทศไทยให้ติดอันดับ 1 ใน 50 Sustainable Travel Index โดย Euromonitor International ภายในปี พ.ศ. 2570 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งในการก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการขยะ การปล่อยมลพิษ รวมไปถึงวิถีชีวิตท้องถิ่นดั้งเดิมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงก่อให้เกิดแนวโน้มการตลาดโลก (Global Trend) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) และการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourism) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวแบบใส่ใจสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นในการลดการสร้างมลพิษในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิม ในบริบทนี้ องค์การบริหารจัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ได้ผลักดันเกาะหมาก จังหวัดตราด ให้เป็นต้นแบบเกาะ Low Carbon Destination ผ่านการตั้งธรรมนูญเกาะหมาก 8 ข้อ ที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เกาะหมากร่วมกับคนในท้องถิ่นเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีทางการท่องเที่ยว (องค์การบริหารจัดการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์กรมหาชน), 2561)

คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาแนวทางสู่ความสำเร็จของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ เพื่อให้เกาะหมากยังคงความล้ำค่าของทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมประสบการณ์ท่องเที่ยวในมุมมองใหม่ให้เป็นเรื่องราวแห่งความประทับใจ พร้อมยกระดับเป็นต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทยและระดับสากล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด
2. เพื่อนำเสนอแนวทางสู่ความสำเร็จของพื้นที่เกาะหมากในการจัดการจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

คณะผู้วิจัยได้กำหนดประชากรจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Destination) ในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- 1.1 ผู้รู้ (Key Informants) ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Destination) ในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด
- 1.2 ผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ได้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

2. กลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ได้แก่ ผู้แทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานตราด และนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เกาะหมาก
- 1.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ได้แก่ ผู้นำชุมชนท่องเที่ยวเกาะหมาก เจ้าของร้านอาหารเกาะหมากซีฟู้ด เจ้าของกิจการเช่ารถกอล์ฟไฟฟ้า และกลุ่ม Trash Hero

3. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เรื่องการนำเสนอแนวทางสู่ความสำเร็จของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ให้แก่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกับเกาะหมาก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก คณะผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ด้วยการลงพื้นที่ไปยังเกาะหมาก เพื่อสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยบันทึกเสียงการสัมภาษณ์และจดบันทึกตามประเด็นในแบบสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. กระบวนการจัดการจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ตามหลัก 8P Destination Marketing เพื่อนำไปสู่แนวทางสู่ความสำเร็จของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด สามารถสรุปได้ ดังนี้

1.1 Product

1.1.1 ร้านอาหารมีการซื้อวัตถุดิบทะเลสด ๆ จากชาวประมงในพื้นที่เกาะหมาก ซึ่งถือเป็นการลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์จากการขนส่งอาหารทะเล

1.1.2 เกาะหมากมีบริการเช่ารถกอล์ฟไฟฟ้า เพื่อลดการปล่อยคาร์บอนจากควั่นรถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเป็นครอบครัวได้มีช่วงเวลาดี ๆ ร่วมกัน

1.1.3 เกาะหมากมีการสร้างเรือที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ แม้ในปัจจุบันเรือลำนั้นจะอับปางแล้ว แต่ก็ได้มีการพัฒนาและออกแบบเรือลำใหม่ให้ดีกว่าเดิม เพื่อนำมาให้บริการนักท่องเที่ยวในอนาคตต่อไป

ภาพที่ 1 การรับซื้ออาหารทะเลจากชาวประมงรายย่อยของเกาะหมาก จังหวัดตราด

1.2 Price

ร้านอาหารจัดทำราคาพิเศษ เพื่อเป็นส่วนลดสำหรับนักท่องเที่ยวที่สำรองที่นั่งล่วงหน้า ด้านการบริหารจัดการก็สามารถคำนวณวัตถุดิบสดสำหรับปรุงอาหารไม่ให้เกิด Food Waste และยังสามารถบริการลูกค้าให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุดตามขีดความสามารถที่ทางร้านรองรับได้

1.3 Promotion

ชาวประมงมีการใช้แอปพลิเคชัน Line ที่มีกลุ่มผู้ประกอบการที่พัก ร้านอาหาร ในการประชาสัมพันธ์หลังจากออกหาวัตถุดิบ ทำให้ปิดการขายได้ทันทีก่อนที่เรือจะขึ้นฝั่ง ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชาวประมง และทำให้ชาวประมงรายย่อยมีรายได้

1.4 Position

1.4.1 ชุมชนร่วมกันรักษาวินัยชีวิตดั้งเดิมของชุมชนเกาะหมากไว้ เพื่อบอกกล่าวกับนักท่องเที่ยวว่า คนบนเกาะหมาก ใช้ชีวิตอย่างไร มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่น่าอนุรักษ์ไว้

1.4.2 ได้ทำการศึกษาร้านอาหารซีฟู้ดทั้งภายในเกาะหมากและพื้นที่อื่น ๆ โดยสามารถตกลึกได้ว่า ท่ามกลางร้านซีฟู้ดที่เกิดขึ้นมากมายนั้น ร้านอาหารบนเกาะหมากจะต้องมีความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง โดยการสร้างบรรยากาศภายในร้านให้รู้สึกเหมือนทานข้าวที่บ้าน รวมถึงการปรุงรสชาติของอาหารไทยให้เป็นรสชาติแบบที่คนเกาะหมากแท้ ๆ รับประทาน

1.5 Partnership

1.5.1 เกาะหมากได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ในการเข้ามาช่วยผลักดันให้เกาะหมากเป็นพื้นที่ต้นแบบทางด้านการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Destination) แห่งแรกของประเทศไทย โดยการช่วยออกแบบธรรมนูญเกาะหมาก 8 ข้อ ซึ่งเป็นข้อตกลงที่คนในพื้นที่ ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว ต้องปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำบรรลุตามเป้าประสงค์ที่สุดรวมถึงการสนับสนุนงบประมาณให้แก่เกาะหมาก เพื่อนำไปจัดซื้อรถกอล์ฟไฟฟ้าและจักรยาน เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เป็นพาหนะท่องเที่ยวรอบเกาะ ลดการปล่อยคาร์บอนจากเครื่องยนต์

ภาพที่ 2 ธรรมนูญของเกาะหมาก จังหวัดตราด ทั้ง 8 ข้อ

ที่มา: I love koh Mak ชวนเที่ยวเกาะหมาก, 2561

1.5.2 กลุ่ม Trash Hero เป็นองค์กรขนาดเล็กที่มุ่งเน้นการทำกิจกรรมเก็บขยะ ดำเนินการโดยอาสาสมัครที่มาร่วมมากมาย กิจกรรมจะดำเนินการในทุกวันเสาร์ไม่ได้ หากขาดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเป็นอาสาสมัคร เพื่อช่วยเก็บขยะบริเวณหน้าชายหาดของเกาะหมาก ซึ่งถือเป็น Partnership ที่สำคัญ

1.5.3 กลุ่มอาสาสมัครสัตว์แพทย์ Koh Mak Animal Clinic ผู้นำชุมชนจะจัดหาสัตว์แพทย์เข้ามาเป็นอาสาสมัคร เพื่อรักษาสัตว์ในพื้นที่เกาะหมาก โดยไม่มีค่าใช้จ่ายให้ แต่จะสนับสนุนที่พักและอาหารแทน ซึ่งเป็นการดำเนินการภายในชุมชนทั้งหมด ไม่มีการพึ่งพางบประมาณจากภาครัฐแต่อย่างใด

1.6 Personalization

ชุมชนเกาะหมากมีการส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำที่จะสามารถสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวได้ โดยหลีกเลี่ยงกิจกรรมทางน้ำที่ใช้เครื่องยนต์ เช่น เจ็ตสกี หันมาจัดกิจกรรมปั่นจักรยานบนเกาะ ได้อุดหนุนร้านค้าของชุมชน ชิมอาหารท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกผูกพันกับพื้นที่และคนในชุมชนมากขึ้น

1.7 People

พนักงานที่เข้ามาทำงานในพื้นที่เกาะหมากยังขาดความเข้าใจในการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การคัดแยกขยะการทิ้งขยะลงทะเล การปล่อยน้ำเสียลงทะเล ซึ่งเป็นปัญหาที่ยังคงแก้ไขได้ยาก

1.8 Planning

1.8.1 ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการมีการใช้โซลาเซลล์ ซึ่งเป็นพลังงานทดแทนในการช่วยผลิตไฟฟ้า

1.8.2 กลุ่ม Trash Hero มีการออกแบบกิจกรรมระหว่างการแข่งขัน เพื่อให้กิจกรรมน่าสนใจมากขึ้น

1.8.3 เกษะหมากมีการเพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ เพื่อเพิ่มค่าใช้จ่ายรายบุคคลจากนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น เช่น การศึกษาธรรมชาติ การทำเส้นทางดำน้ำศึกษาระบบนิเวศทางทะเล

2. แนวทางสู่ความสำเร็จของพื้นที่เกาะหมากในการจัดการจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

2.1 การประเมินการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

จากการสัมภาษณ์การประเมินการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด พบว่า จังหวัดตราดมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ดังนี้

2.1.1 แนวคิดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในเกาะหมาก

เกาะหมากเกิดขึ้นจากการตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งที่แสวงหาความสงบ ต้องการพักผ่อนอย่างแท้จริง และปรารถนาที่จะอยู่กับธรรมชาติโดยไม่มีสถานบันเทิงมากนัก ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับการรณรงค์เรื่อง Low Carbon Tourism ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในหลายประเทศ ดังนั้น เกาะหมากจึงนำแนวคิดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำมาปรับใช้กับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวภายในเกาะ

2.1.2 มาตรการการลดก๊าซเรือนกระจกในเกาะหมาก

1) การใช้พลังงานทดแทน เกาะหมากได้นำเทคโนโลยีพลังงานทดแทนมาใช้ โดยเฉพาะการติดตั้งโซลาร์เซลล์เพื่อใช้แทนพลังงานไฟฟ้าจากแหล่งภายนอก เนื่องจากการขนส่งพลังงานจากบนบกมายังเกาะมีค่าใช้จ่ายที่สูง รวมถึงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากกระบวนการขนส่ง

2) การส่งเสริมการเกษตรท้องถิ่น มีการรณรงค์เรื่องการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกผ่านการปลูกพืชผลทางการเกษตรภายในเกาะ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดก๊าซเรือนกระจก

3) การส่งเสริมการเดินทางแบบยั่งยืน มีการให้บริการเช่ารถจักรยานไฟฟ้า สนับสนุนการปั่นจักรยานและการเดินเท้า เพื่อทดแทนการใช้ยานพาหนะที่ใช้เชื้อเพลิงเผาไหม้

4) การส่งเสริมการบริโภคท้องถิ่น ร้านอาหารบนเกาะซื้อวัตถุดิบจากชาวประมงท้องถิ่น เพื่อลดค่าขนส่งและการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการขนส่งสินค้าจากภายนอก

2.1.3 การประเมินปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่นักท่องเที่ยวปล่อยออกมาตลอดกระบวนการเดินทาง

นักวิชาการได้ดำเนินการประเมินการเดินทางท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังเกาะหมาก โดยประเมินปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่นักท่องเที่ยวปล่อยออกมาตลอดกระบวนการเดินทาง ตั้งแต่การเดินทางออกจากบ้านจนถึงการทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวภายในเกาะ จากนั้นจึงนำเสนอ

แนวทางที่มีประสิทธิภาพในการช่วยลดก๊าซเรือนกระจกในพื้นที่เกาะหมาก ให้มีมาตรการการควบคุมอย่างชัดเจนภายใต้ธรรมนูญเกาะหมาก 8 ข้อ ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.2 แนวทางการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวจากความสำเร็จของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

จากการศึกษา พบว่า ปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้มีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Tourism) เพื่อเปลี่ยนภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ ช่วยฟื้นฟูทรัพยากรทางธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์ และเตรียมความพร้อมในการสร้างเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืนในอนาคต โดยได้มีการเข้าไปผลักดันและส่งเสริมการตลาด แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท่องเที่ยวที่มีความพร้อมเรื่องการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำให้ออกสู่สายตานักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น ซึ่งเกาะหมาก จังหวัดตราด ก็เป็นหนึ่งในชุมชนที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้เข้ามาสำรวจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 เพื่อวางแผนกลยุทธ์การตลาดที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเกาะหมากอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้น และมุ่งเน้นการนำนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพที่มีการใช้จ่ายสูงเข้ามายังชุมชนเกาะหมากให้มากขึ้น โดยการนำเสนอภาพลักษณ์ของเกาะหมากว่าเป็นเกาะที่มีความสงบ Slow Life และยังมีสิ่งแวดล้อม เพิ่มกิจกรรม CSR ให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การเก็บขยะ การปลูกปะการัง และกำหนดฤดูท่องเที่ยวว่าจะสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ในช่วงเดือนตุลาคม – ธันวาคมของทุกปี

2.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนของเกาะหมาก

ภายหลังจากที่เกาะหมากได้รับการยอมรับในรางวัล Green Destination TOP 100 ซึ่งสะท้อนถึงความสำเร็จในการดำเนินนโยบายการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำที่เกาะหมากได้นำมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้เกาะหมากได้รับการรับรู้และความสนใจจากนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มมากขึ้น การดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะหมากผ่านการสร้างจุดขายใหม่ที่หลากหลาย โดยเน้นการส่งเสริมประสบการณ์การท่องเที่ยวในรูปแบบ Sustainable Luxury, Wellness & Retreat และ Slow Travel เพื่อให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์หลักของเกาะหมากในฐานะจุดหมายปลายทางที่มีบรรยากาศเงียบสงบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ (Quality Tourists) ให้เข้ามาเยือนเกาะหมากในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง "แนวทางสู่ความสำเร็จของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด" นำเสนอผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการประยุกต์ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในบริบทของเกาะในประเทศไทย การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์และเชื่อมโยงผลการศึกษากับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประเมินความสำเร็จของแนวทางที่นำมาใช้ และการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

1. กระบวนการจัดการจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ได้นำแนวคิดเรื่องการจัดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำมาปรับใช้กับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวภายในเกาะ โดยได้รับความร่วมมือจาก องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2561) เข้ามาช่วยขับเคลื่อนและร่วมกันออกแบบธรรมนูญเกาะหมาก 8 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยที่ระบุว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องอาศัยนโยบายการสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมาตรการที่เกาะหมากนำมาปฏิบัติ เช่น การไม่สนับสนุนเรือเฟอร์รี่ให้เข้ามายังเกาะหมาก การไม่สนับสนุนการใช้วัสดุจากโฟม การห้ามทิ้งขยะลงในพื้นที่สาธารณะ และการไม่สนับสนุนกีฬาทั้งทางบกและทางน้ำที่ใช้เครื่องยนต์ นั้น สะท้อนถึงความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการคาร์บอนจากการท่องเที่ยว ในขณะที่ กฤตพล สุธีภัทรกุล (2567) กล่าวว่า ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ความต้องการด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องที่ 3.8 เปอร์เซ็นต์ ต่อปี สวนทางกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่หลายแห่งสามารถลดการปล่อยมลพิษได้ แต่ความเข้มข้นคาร์บอน (Carbon Intensity) ในภาคการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปริมาณการปล่อยคาร์บอนต่อรายได้หนึ่งล้านดอลลาร์ ของปี 2019 สูงกว่าค่าเฉลี่ยของเศรษฐกิจโลกถึง 30 เปอร์เซ็นต์ และสูงกว่าภาคบริการโดยรวมถึง 4 เท่า อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมรถกอล์ฟไฟฟ้าและจักรยานสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อใช้เดินทางภายในเกาะหมาก รวมถึงการออกแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อเตรียมความพร้อมให้เกาะหมากเข้าสู่การเป็น Green Destination TOP 100 ภายในปี พ.ศ. 2570 แสดงให้เห็นถึงการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. แนวทางสู่ความสำเร็จของพื้นที่เกาะหมากในการจัดการจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ

ผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการสามารถบริหารจัดการธุรกิจแบบคาร์บอนต่ำตามหลัก 8P Destination Marketing ได้ค่อนข้างครอบคลุม โดยการสร้างจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำต้องพิจารณาหลายมิติ ไม่ใช่เพียงแค่การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เท่านั้น แต่ต้องรวมถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ คุณภาพน้ำ การจัดการของเสีย เทคโนโลยี และนโยบายแนวทางการส่งเสริมการตลาด นอกจากนี้ หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ยังมีการพยายามผลักดันในการยกระดับให้เกาะหมากเป็น Sustainable Luxury Destination เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพที่มีการใช้จ่ายสูง เป็นกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสม ตามกรอบแนวคิดการจัดการจุดหมายปลายทางในยุคที่ต้องเร่งดำเนินการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (The Low-Carbon Imperative) ซึ่งการจัดการจุดหมายปลายทางต้องมีการวางแผนที่มีองไปข้างหน้าสำหรับรัฐบาล ระดับท้องถิ่น และองค์กรการท่องเที่ยวทั้งระดับชาติ และระดับภูมิภาค สอดคล้องกับ กัญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล และคณะ (2567) ที่กล่าวว่า ในการที่จะพัฒนาพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำอย่างยั่งยืนได้นั้น ต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบและวางแผนดำเนินการอย่างชัดเจน มีการสร้างทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำกิจกรรมที่ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่โลก และชดเชยคาร์บอนที่ปล่อยออกไปในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการนำแนวคิด 7 Greens และแนวคิด BCG มาประยุกต์ใช้ควบคู่ไปด้วยเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง

สรุปผลการวิจัย

แนวทางสู่ความสำเร็จของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ ในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการสามารถบริหารจัดการธุรกิจแบบคาร์บอนต่ำ ได้ค่อนข้างครอบคลุม โดยการสร้างจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำต้องพิจารณาหลายมิติ ไม่ใช่เพียงแค่การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เท่านั้น แต่ต้องรวมถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ คุณภาพน้ำ การจัดการของเสีย เทคโนโลยี และนโยบายแนวทางการส่งเสริมการตลาด ซึ่งการจัดการจุดหมายปลายทางต้องมีการวางแผนที่มองไปข้างหน้าสำหรับรัฐบาล ระดับท้องถิ่น และองค์กรการท่องเที่ยวทั้งระดับชาติ และระดับภูมิภาค โดยควรมีการวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการขยะทางการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง มีการวัดคาร์บอนฟุตพริ้นท์จากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว มีการจัดการทางคมนาคมขนส่งภายในเกาะ การบูรณาการการทำงานระหว่างคนในท้องถิ่นและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว รวมถึงการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะหมากในยั่งยืนตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า แม้ว่าเกาะหมากจะมีความสำเร็จในการนำแนวคิดการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำมาปรับใช้ แต่ยังคงพิจารณาถึงความท้าทายในการจัดการด้านการลดคาร์บอน เพราะหากยังไม่มี ความพยายามในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การท่องเที่ยวจะใช้ 40 เปอร์เซ็นต์ ของงบประมาณ คาร์บอนที่เหลือของโลกเพื่อจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิให้ไม่เกิน 1.5 องศาเซลเซียส ดังนั้น การพัฒนา แนวทางที่ครอบคลุมและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น รวมถึงการบูรณาการเข้ากับการจัดการระดับชาติ จะเป็นสิ่ง สำคัญสำหรับการเป็นต้นแบบที่ยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่เกาะหมาก จังหวัดตราด

เอกสารอ้างอิง

- กาญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล, สุภัทรา สังข์ทอง, สิรินทรา สังข์ทอง, และ นิमित ชื่นสัน. (2567). การพัฒนา
จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำอย่างยั่งยืน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*,
12(6), 2577 – 2588.
- กฤตพล สุธีภัทรกุล (2567). *คนไทยเตรียมร้อนดับแตก ปี 2567 อุณหภูมิโลกร้อนสุดในประวัติศาสตร์*.
สืบค้น 2567, ตุลาคม 9, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/environment/1116005>.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3*
(พ.ศ. 2566–2570). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2561). *อพท Travel*
เที่ยวไทยให้ยั่งยืน. สืบค้น 2567, ตุลาคม 9, จาก https://www.dasta.or.th/uploads/file/202301/1674014283_f0f805cf87926b73d899.pdf
- I love koh Mak ชวนเที่ยวเกาะหมาก. (2561). *ธรรมชาติเกาะหมาก*. สืบค้น 2567, ตุลาคม 9, จาก
<https://web.facebook.com/iLoveKohMak>.
- Fennell, D. A. (2020). *Ecotourism*. (5th ed). New York: Routledge.
- IPCC. (2021). *Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. United Kingdom: Cambridge University Press, Cambridge.